

Система джерел права характеризується внутрішньою узгодженістю, ієрархією, об'єктивністю, динамічністю розвитку та відкритістю. Сучасна юридична наука виділяє такі основні види джерел права: принципи права, правовий звичай, нормативно-правовий акт, нормативний договір, юридичний прецедент, правова доктрина та релігійна норма.

Таким чином, правова реальність як різновид соціальної реальності знаходить своє об'єктивне вираження в різноманітних правових явищах, що існують у суспільстві, до яких можливо віднести джерела та форми права.

Література

1. Муромцев Г. И. Источники права: Теоретические аспекты проблемы / Г. И. Муромцев // Правоведение. – 1992. – № 2. – С. 23 – 30.
2. Карпічков В. О. Правова реальність: поняття та місце в системі категорій права: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01 / Карпічков Віталій Олександрович; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. – Київ, 2014. – 198 с.
3. Філософія права: підруч. [для студ. юрид. вищ. навч. закл.] / О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань, С. І. Максимов [та ін.]; за ред. д-ра філос. наук, проф. О. Г. Данильяна. – Харків: Право, 2009. – 208 с.
4. Марченко М. Н. Источники российского права. Вопросы теории и истории [Текст]: Учеб. пособие / К. Ф. Гуценко [та ін.]; отв. ред. М. Н. Марченко; Московский гос. ун-т им. М. В. Ломоносова. – М.: Норма, 2005. – 335 с.

УДК 340.1 (043)

Макеєва О. М., старший викладач,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

КОМУНІКАТИВНА ЦІННІСТЬ ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ

Останнім часом у юридичній науці тривають дискусії щодо проблем модернізації правової доктрини української держави, що викликані протистояннями політичних сил та держав. У нинішніх умовах традиційні підходи до праворозуміння все більше не відповідають потребам теперішнього часу. Актуальними напрямками юридичних досліджень є аналіз традиційних та пошук нових сучасних підходів до права, зокрема, розробка нових моделей праворозуміння в межах комунікативної теорії права. Враховуючи нинішню ситуацію, що склалася в Україні, варто переосмислити цінність права, зокрема, його власну примирювальну природу, здатність до урегулювання суспільно-політичних конфліктів за допомогою права, а не зброї, утвердивши при цьому ідеали порозуміння та досягнення компромісу. Відтак, актуальними наразі є дослідження науково-теоретичних та практичних проблем комунікативної цінності правової культури суб'єктів правового спілкування.

Концепція правового спілкування знайшла своє відображення в ідеях вітчизняних та зарубіжних вчених: С. С. Алексєєва, Є. В. Бурлая, Н. А. Бусової, Ю. П. Битяка, Л. М. Герасіної, О. Г. Данільяна, А. П. Зайця, А. А. Козловського, М. І. Козюбри, Т. Лукмана, С. І. Максимова, В. С. Нерсисянца, О. В. Петришина, А. В. Полякова, П. М. Рабіновича, О. Ф. Скакун, В. Я. Тація, Ю. М. Тодики, Л. Фрідмена, Ю. Хабермаса, М. В. Цвіка, І. Л. Честнова, Л. С. Явича та інших.

Аристотель вперше використав категорію правового спілкування і визначив в якості основної функції права – примирення. Наукова спадщина М. Т. Цицерона, визначає механізм державного управління, котрий виписаний філософом з позицій рівності повноважень і виступає запорукою відсутності конфліктів у державі. Погляди Н. Макіавеллі, Т. Гоббса, Дж. Локка, Б. Спінози, Ж.-Ж. Руссо свідчать про те, що всі вони бачили реалізацію права виключно у відносинах між людьми; розглядали право виходячи із узгодженості стосунків між громадянами, їхніми силами та воліннями. Серед шляхів подолання конфліктів були зазначені: переговори про мир під час воєнних дій та укладання відповідної угоди; залучення неупередженого посередника при наявності спірної ситуації як на державному, так і на буденному рівні; інститути третейського судді (арбітра) [1, с. 9].

У сучасний період зазначені ідеї набувають ще більшої актуальності. Виходячи з комунікативної сутності права, динаміка сучасного суспільства виступає як комунікативна самоорганізація, в контексті якої особливого значення набуває правова комунікація. Правова комунікація, вважає О. Геселев, насправді функціонує за певними правилами, у режимі правових норм, як система взаємообумовлених та взаємопов'язаних домагань (правомочностей) і зобов'язань, що мають, порівняно з іншими соціальними нормами, найвищий, домінуючий характер. У той же час формування правових норм не обмежується створенням правових текстів шляхом особливої спеціальної процедури, хоча й такої, що отримала пріоритетне значення у багатьох юрисдикціях [2, с. 97].

Як відомо, правова культура у суспільних відносинах виконує комунікативну функцію, забезпечуючи спілкування громадян у правовій сфері, здійснює правовий вплив на особу. Право ж має комунікативні властивості: є системою правової інформації, створюється і поширюється у процесі суспільної комунікації, виражене в специфічній мовній формі, поширюється на невизначене число осіб; створюється в єдиних процесуальних формах. Право є публічним феноменом пізнання і оцінки його комунікантами; канали передачі правової інформації є формалізованими, створюються, контролюються державними органами та

регулюються законодавством. Правова комунікація характеризується односторонньою спрямованістю (законодавець – суб'єкт права) і має дві форми: масову (нормативно-правове регулювання) та міжособистісну.

Важливу роль під час правового спілкування відіграє рівень правової культури суб'єктів правового спілкування; а головним призначенням правового спілкування є забезпечення консенсусу між суб'єктами і досягнення між ними порозуміння. На думку А. Токарської, ефективність правової комунікації скоординована рівнем сучасного праворозуміння, правовою культурою, суб'єкт-суб'єктною етикою у суспільстві, виробленим оцінно-стереотипним її сприйняттям і репрезентуванням її носіїв. Чим вища правосвідомість громадян, чим бездоганніше діє механізм правовідносин, тим ефективніше відбувається комунікативний правовий процес [3, с. 17].

Отже, комунікативна цінність правової культури визначається тим, що правові знання: а) завжди ґрунтуються на певній правовій інформації; б) сприяють формуванню ціннісних орієнтирів, обумовлених оцінкою знань щодо їх значущості для конкретного індивіда у відповідних життєвих ситуаціях; в) об'єктивуються в процесі комунікації, надання (або отримання) правової інформації та конкретній діяльності, г) впливають на правову поведінку особи у тій чи іншій життєвій ситуації.

Література

1. Гетьман І. В. Концепція правового спілкування: зміст, витоки, перспективи: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01 / І. В. Гетьман. – Харків, 2006. – 20 с.
2. Геселев О. В. Інтегративне праворозуміння як складова сучасної постмодерної правової культури: сутність та актуальне значення / О. В. Геселев // Актуальні проблеми держави і права. – 2009. – Вип. 45. – С. 96-103.
3. Токарська А. С. Правова комунікація в контексті посткласичного праворозуміння: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.12 / А. С. Токарська. – Київ, 2008. – 35 с.

УДК 340.12

Мельник А. А., аспірант,

Київський національний університет ім. Т. Шевченка, м. Київ, Україна

НАУКОВІ ОСНОВИ ЯКОСТІ ЗАКОНУ

Закони відіграють особливу роль в житті суспільства. Вони забезпечують його стабільний розвиток, підтримують справедливість. Суспільство зацікавлене в тому, щоб закони максимально реалізувалися. Тому актуальним є питання розуміння правової якості закону. Критерієм ефективності реалізації законів виступає – «якість».